

ע"פ 7682/18 - מוחמד עלקם נגד מדינת ישראל

בית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים פלייליים

ע"פ 7682/18

לפני: כבוד השופט נ' סולברג
כבוד השופטת ע' ברון
כבוד השופט א' שטיין

המערער: מוחמד עלקם

נגד

המשיבה: מדינת ישראל

ערעור על גזר הדין של בית המשפט המחוזי בירושלים
מיום 12.9.2018 בתפ"ח 1027-08-16 שניתן על ידי
כבוד השופטים: י' נועם- סג"נ, ר' פרידמן-פלדמן וא'
אברבנאל

תאריך הישיבה: כ"ח באדר ב' התשע"ט (4.4.2019)

בשם המערער: עו"ד וסים דכור

בשם המשיבה: עו"ד רוני זלושינסקי

בשם שירות המבחן: גב' ברכה וייס

פסק-דין

השופט נ' סולברג:

1. ערעור על גזר הדין של בית המשפט המחוזי בירושליםמיום 12.9.2018 בתפ"ח 1027-08-16 (סגן הנשיא י' נועם והשופטים ר' פרידמן-פלדמן ו-א' אברבנאל), בגדרו נגזר על המערער עונש של 8 שנות מאסר בפועל ומאסר על-תנאי.

רקע ועיקרי כתב האישום המתוקן

2. לפי כתב האישום המתוקן, ביום 1.7.2016 נתגלע סכסוך בין משפחתו של המערער לבין משפחתו של המנוח, יחיא מוסא שרחה (להלן: יחיא). הרקע לסכסוך - סירוב המוכר בחנות מכולת שבבעלות משפחת המערער, למכור ליחיא מוצרים 'בהקפה'. נוכח הסירוב, התפתח בחנות המכולת עימות בין שתי המשפחות; אלה הופרדו מאלה על-ידי צדדים שלישיים שנכחו במקום, והמשפחות נדברו ביניהן להיפגש מאוחר יותר באותו יום על מנת ליישר את ההדורים. כשעתיים לאחר מכן, הגיעו המערער ויחיא למסעדה באזור מגוריהם. המערער הבחין כי יחיא דיבר בטלפון ואחז בחפץ גלילי שנדמה בעיניו כגז מדמיע, וחשש כי יחיא קורא לאחרים להגיע למקום ולפגוע בו. לפיכך, נכנס המערער למטבח המסעדה, נטל סכין ארוכה ותחב אותה מתחת לבגדיו. המערער קרא ליחיא להתלוות אליו אל הרחוב, והשניים שוחחו ביניהם כשהם מתרחקים מהמסעדה. בעודם הולכים, התפתח ביניהם עימות, וזה הסלים לכדי דחיפות וגידופים, ובמהלכם אחז המערער בסכין שהביא עמו מבעוד מועד. עוברי אורח שהבחינו בהתרחשות הפרידו בין השניים. המערער פנה לעזוב את המקום, והתרחק מספר מטרים כשגבו מופנה ליחיא. יחיא ניסה להכות את המערערבשנית, ומשהבחין המערערבכך, הרים את ידיו כדי להתגונן; עם הורדתן, דקר את יחיא בתנועה רחבה בבסיס צווארו. יחיא רץ לעבר תחנת דלק סמוכה וקרס. בדרכו לבית החולים - מת.

3. בעיצומה של פרשת התביעה בבית המשפט המחוזי, נחתם בין הצדדים הסדר טיעון; כתב האישום תוקן, והמערער הודה במיוחס לו במסגרתו. ההסדר כלל גם הסכמה לעניין העונש, שלפיה תעתור התביעה להשתת עונש של 9 שנות מאסר בפועל, לצד ענישה נלווית, ואילו המערער יעתור לעונש של 5 שנות מאסר. ביום 20.3.2018 הורשע המערער לפי הודאתו בעבירה של הריגה (סעיף 298 לחוק העונשין, התשל"ז-1977).

עיקרי גזר הדין של בית המשפט המחוזי

4. בית המשפט המחוזי עמד על טענות הצדדים לעונש, ובתוך כך התייחס לעדות שמסר אביו של המערער. בעדותו ציין, כי לאחר האירוע נשרף בית המגורים של המשפחה, ונשרפה חנות המכולת שבבעלותם. אביו של המערער הגיש הסכם סולחה שנערך בין המשפחות, שבגדרו התחייבה משפחתו של המערער לשלם סך של 650,000 ₪ למשפחתו של יחיא. בית המשפט התייחס גם לתסקיר שהוגש בעניינו של המערער מאת שירות המבחן. בתסקיר צוין, כי המערער לא היה מעורב בפלילים עד האירוע, וכי הביע צער על מעשיו. שירות המבחן המליץ על ענישה מוחשית, ועל שילוב המערער בתכנית טיפול שיקומית בבית הסוהר.

5. בפנותו לקביעת מתחם העונש ההולם ציין בית המשפט, כי המערער ויחיא נושאים שניהם במידה של אשם בהשתלשלות האירועים דנן - ואולם המערער "הוא שהסלים את האירוע ממגע ידיים והשמעת גידופים, לאירוע שבו נעשה שימוש קטלני בסכין ארוכה" (פסקה 7 לגזר הדין). בית המשפט עמד על חומרת מעשיו של המערער, נוכח ההצטיידות המוקדמת בנשק קטלני ושכיחותם של מעשים כאלו; על הערך החברתי המוגן שנפגע במעשה העבירה, הוא

ההגנה על חיי אדם; ועל מדיניות הענישה הנהוגה במקרים דומים. בית המשפט התחשב לקולא בכך שהמערער לא דקר את יחיא בכוונת-מכוון, אלא תוך ניסיון להדפו ולהתגונן מפניו - וקבע כי נסיבות אלו מצדיקות קביעת מתחם ענישה מקל ביחס לנהוג בפסיקה. נוכח האמור, נקבע מתחם העונש ההולם בטווח שבין 8 ל-12 שנות מאסר בפועל. אשר לעונש המתאים בגדרי המתחם, התחשב בית המשפט בגילו הצעיר של המערער; העדר עבר פלילי; לקיחת האחריות מצדו; והודאתו, הגם שניתנה בעיצומה של פרשת התביעה. נוכח אלו קבע בית המשפט, כי יש למקם את עונשו של המערער ברף התחתון של מתחם העונש ההולם, והשית עליו עונש של 8 שנות מאסר בפועל ומאסר על-תנאי. מחמת הסכס הסולחה שנערך בין המשפחות, ומשחלק הארי של הפיצוי בגדרו כבר שולם, החליט בית המשפט שאין מקום לפסוק פיצוי נוסף למשפחתו של יחיא.

מכאן הערעור שלפנינו.

עיקרי טענות הצדדים בערעור

6. המערער מלין על חומרת עונש המאסר. נטען, כי מתחם העונש ההולם שנקבע מחמיר יתר על המידה, וסוטה במידה ניכרת ממדיניות הענישה הנהוגה במקרים דומים. בהקשר זה נטען, כי בית המשפט המחוזי לא נתן די משקל לנסיבות ביצוע העבירה דנן, שיש בהן כדי להקל עם המערער, לכך שהדקירה נעשתה אגב התגוננות, ולמצוקה שהפגין המערער לאחריה. נטען, כי נסיבות אלו "לא עובדו לתוך גזר הדין באופן מעשי כלל וכלל".

7. לקראת הדיון בערעור, הונח לפנינו תסקיר משלים מטעם שירות המבחן. בתסקיר צוין, כי המערער מנסה לנצל את תקופת מאסרו לקידום עצמי, דרך השתלבות במערכי חינוך ובהליכי טיפול. כמו כן צוין, כי המערער מביע חרטה על המעשה ומוטיבציה להשתקם.

8. בדיון שנערך לפנינו היום, חזר ב"כ המערער על עיקרי טענותיו הנ"ל שבנימוקי הערעור שבכתב. נטען, כי בית המשפט המחוזי לא נתן משקל הולם לנסיבות ביצוע העבירה המטות לצד הקולא, וכי אלו מצדיקות הקלה בקביעת מתחם העונש ההולם את מעשיו של המערער. ב"כ המערער הביא לפנינו פסיקה שממנה ביקש להסיק, כי מתחם העונש ההולם שנקבע בעניין דנן, חורג לחומרה מהנהוג במקרים דומים. ב"כ המערער הראה גם אסמכתאות על קורסים וסדנאות שבהם לוקח המערער חלק במהלך מאסרו, ללמדנו על הרתמותו לשיקום. מטעם שירות המבחן נמסר, כי המערער מפנים את חומרת מעשיו ואת הנזק שנגרם כתוצאה מהם, ומנצל את תקופת מאסרו באופן מיטבי לצורך שיקומו. בטיעונו לפנינו הדגיש ב"כ המשיבה, כי לצד נסיבותיו המקלות שלהן טען ב"כ המערער, יש ליתן משקל גם להצטיידות המערער מראש בסכין; להסלמה בחומרת האירוע שהצטיידות זו גרמה; ולכך שהמערער הוא אשר ביקש מהמנוח להתלוות אליו, כאשר יכול היה להימנע מההתרחשות - אילו בחר לעזוב את המקום. לשיטת ב"כ המשיבה, בית המשפט המחוזי שקלל כראוי את נסיבות ביצוע העבירה, ובשל כך הקל בעונשו של המערער בצורה משמעותית. בהקשר זה הודגש, כי מתחם העונש ההולם שנקבע איננו מצוי ברף הגבוה ביחס לנהוג במקרים דומים.

דיון והכרעה

9. לאחר שנדרשתי לטענות הצדדים לפנינו, אלו שבכתב ואלו שבעל-פה, ועיינתי בגזר הדין של בית המשפט המחוזי - באתי לכלל מסקנה כי דין הערעור להידחות. כידוע, התערבותה של ערכאת הערעור בגזר הדין תעשה במצבים חריגים (ע"פ 3091/08 טרייגר נ' מדינת ישראל(29.1.2009)). איני סבור כי הנדון דידן נמנה על מצבים אלו.

10. בית משפט זה נדרש פעמים רבות - רבות מדי - להיקפה ולנזקיה של תופעת ה'סכינאות'. ההצטיידות בסכינים, בין להגנה עצמית, בין לתכלית אחרת, מהווה 'מכפיל כוח' שיוצר פוטנציאל לנזק משמעותי עצום ורב. אכן, "סכין הנישאת על גוף במערכה הראשונה סופה שהיא נשלפת וננעצת בגופו של הזולת במערכה השניה" (ע"פ 9133/04 גורדון נ' מדינת ישראל (20.12.2004) (להלן: עניין גורדון)). יש להרתיע מפני תופעה זו על דרך של ענישה מחמירה; והדברים נכונים ביתר שאת מקום שבו הסיכון הקטלני התממש במלוא חומרתו, כבנדון דידן.

11. ב"כ המערער הציג לפנינו פסיקה לתמיכה בטענתו, שלפיה בית המשפט המחוזי סטה לחומרה ממדיניות הענישה הנהוגה במקרים דומים. מצדו השני של המתרס נמצאת פסיקה ענפה, המציגה מדיניות ענישה מחמירה בנסיבות דומות לאלו דנן. בית המשפט המחוזי עמד על חלקה בגזר הדין. אכן, מנעד הענישה בעבירות הריגה רחב, גם באלו הדומות בנסיבותיהן לנדון דידן; כל עניין נבחן לפי נסיבותיו (ראו גם, למשל, ע"פ 4376/16 חומנקו נ' מדינת ישראל (19.9.2017); והשוו ע"פ 4749/17 גניש נ' מדינת ישראל, פסקאות 31-32 (30.8.2017)). ענישה אינה אריתמטיקה. מתחם העונש שנקבע איננו חורג מהנהוג במקרים דומים, וממילא אין הצדקה להתערבותנו במישור זה, לבטח לא כשהעונש הוא בגדרי ההסכמה שבהסדר הטיעון. אין בידי לקבל גם את טענות ב"כ המערער, שלפיהן לא התחשב בית המשפט המחוזי כדבעי בנסיבות ביצוע העבירה המטות לצד הקולא. בית המשפט נדרש במפורש לנסיבות האמורות, ושקלל אותן בעת קביעת מתחם העונש ההולם (פסקה 10 לגזר הדין). גם זאת ידענו: "אותם צעירים הנושאים סכינים על גופם ונועצים אותן בגופם של הזולת, אינם תמיד ובהכרח עבריינים מועדים" (עניין גורדון הנ"ל); יחד עם זאת - המעשים חמורים, הנזק עצום ורב. תופעת הסכינאות פושה בקרבנו; עלינו למגרה. נזכור ונזכיר מה היה לנו, מראשית ועד אחרית: סירוב למכור במכולת בהקפה; גידופים, מכות; שריפת בית מגורים ושריפת חנות; תשלום ₪ 650,000 במסגרת סולחה; דקירת סכין והריגה. עיינו הרואות: תחילתו של המעשה בעניין של מה בכך (סרוב למכור במכולת בהקפה), וסופו בנורא מכל (דקירה בסכין עד מוות).

12. אציע אפוא לחבכי כי נדחה את הערעור.

ש ו פ ט

השופט ע' ברון:

אני מסכימה.

ש ו פ ט ת

עמוד 4

השופט א' שטיין:

אני מסכים.

שופט

אשר על כן, הוחלט כאמור בפסק הדין של השופט נ' סולברג.

ניתן היום, כ"ח באדר ב' התשע"ט (4.4.2019).

שופט

שופטת

שופט
